

внутрішньо-, так і зовнішньодержавних конфліктів, та прагне до самовдосконалення шляхом співробітництва з подібними структурами зарубіжних держав. Особливість її полягає у можливостях проводити стабілізаційні правоохоронні операції як у мирний час, у кризовий період, так і під час війни, не потребуючи багато часу при переході від одного стану до іншого. Міжнародна асоціація сил жандармерії та поліції у статусі військової установи надає можливості для Національної гвардії України розвиватися та провадити свою діяльність на світовому рівні.

1. FIEP є ефективною платформою для зміцнення безпеки та стабільності у світі.
URL: <http://ngu.gov.ua/ua/news/fiep-ye-efektyvnoyu-platformoyu-dlya-zmicnennya-bezpeky-ta-stabilnosti-u-sviti-allerov-0>

Журавель О.А.
аспірант кафедри адміністративного
права, процесу та адміністративної
діяльності ДДУВС

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У РЕАЛІЗАЦІЇ ГРОМАДЯНАМИ ПРАВА НА САМОЗАХИСТ

Найважливішим компонентом комплексної багатопланової системи захисту прав і свобод людини і громадянина є природне і невід'ємне право на самозахист. При цьому це право, як і інші конституційні права і свободи, гарантуються державою і не можуть бути скасовані (стаття 22 Конституції України [1]).

Відповідно до цієї концепції, для держави захист прав і свобод людини є обов'язком, що підтверджується Конституцією України, а для людини – це право, тобто можливість, яку вона використовує чи ні на свій розсуд.

Державний захист прав і свобод – це діяльність уповноважених державних органів і посадових осіб щодо дотримання, забезпечення та охорони конституційних прав і свобод. Обов'язок щодо захисту прав і свобод громадян покликаний виконувати як держава в цілому, так і всі уповноважені нею суб'єкти. Вони діють у межах своїх повноважень притаманними їм методами, проте досить часто виникають ситуації, коли влада не може сама захистити. До того ж людина досить часто змушена захищатися від самої влади, а точніше – від незаконних дій суб'єктів публічного адміністрування.

Крім того, сама людина повинна співвідносити здійснювані нею права і свободи з правами і свободами інших осіб. Іншими словами, кожному надається свобода вибору шляхів і способів реалізації своїх групових та індивідуальних інтересів у певних межах наявної свободи. Інші правила привели б до

зіткнення інтересів і конфліктів. Звідси постає завдання захисту прав, свобод і законних інтересів особи не тільки від влади, але і від інших фізичних осіб та юридичних осіб.

Безумовно, держава об'єктивно не може передбачити і запобігти кожному окремому правопорушенню (неправомірній поведінці). Воно не може навіть ставити своїм завданням охорону кожного індивідуума, його прав і свобод. Тому демократична влада зацікавлена і заохочує активний характер відповідної діяльності фізичних осіб, що і утворює право на самозахист.

На жаль, відповідний захист залишається неможливим і через органи державної влади та місцевого самоврядування, діяльність яких у відповідній сфері нерідко призводить до ще гіршого становища учасників правовідносин, ніж те, що було до звернення за захистом. Відповідний стан речей зумовлює необхідність приділення значної уваги забезпеченню незалежного від різноманітних зовнішніх чинників захисту прав й інтересів та реалізації відповідного права на захист особисто. Передусім саме самозахист є первинним видом такого незалежного, позасудового захисту прав та інтересів громадян. Власне через самозахист можливе як недопущення виникнення конфлікту та спору чи їх подальшого розвитку, так і врегулювання вже існуючого. Відповідне врегулювання можливе й самостійно, і через різноманітні інші шляхи, що втілюються комплексно. Однак єдиного розуміння серед науковців поняття самозахисту не існує.

Не містить конкретики й законодавство України, в якому хоча й закріплено основні положення про самозахист, наприклад у нормах частини п'ятої статті 55 Конституції України, статті 19 Цивільного кодексу України [2], статті 20 Господарського кодексу України [3], однак є досить неточним.

Кодекс України про адміністративні правопорушення також не визначає поняття «самозахист», але говорить про необхідну оборону та крайню необхідність при захисті громадського порядку, власності, прав і свобод людини від протиправного посягання шляхом заподіяння посягаючому шкоди [4].

У кримінальному законодавстві право на самозахист реалізується безпосередньо у нормах Розділу VIII Загальної частини КК України: у праві на необхідну оборону як спосіб захисту від суспільно небезпечних посягань (ст. 36), у праві заподіяти шкоду суспільним інтересам у стані крайньої необхідності як єдиний спосіб захисту від небезпеки правоохоронюваних інтересів держави, суспільства чи особи (ст. 37); право на затримання особи, яка вчинила злочин (ст. 38); право на заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам під впливом фізичного чи психічного примусу (ст. 40); право відмовитися від виконання злочинних наказів (розпоряджень) (ст. 41); право на вчинення ризикованого діяння (ст. 42) (зокрема, загроза захоплення території супротивником при воєнному ризику) [5; 6, с. 320; 7, с. 107]. Право на самозахист є складним поняттям, що за своєю сутністю передбачає можливість людини власними силами захищати від протиправних посягань життя, здоров'я, права та свободи як свої, так і інших осіб, а також інтереси суспільства

та національну безпеку держави.

Отже, юридичне поняття самозахисту складається з двох елементів: по-перше, діяльність уповноваженої особи щодо захисту суб'єктивного права чи законного інтересу; по-друге, обов'язок держави створити правові гарантії для реалізації права на самозахист. Останнє положення є визначальним, адже саме держава в особі уповноважених суб'єктів має визначити найбільш сприятливе для реалізації захисної функції права поняття самозахисту, детальну класифікацію способів самозахисту, забезпечити законодавче визначення поняття «самозахист», а також меж, умов та способів його реалізації.

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141 (із змінами та доп.).

2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: [/http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/514-17/page](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/514-17/page)

3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18. № 19-20. № 21-22. Ст. 144.

4. Кодекс про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 р. URL: [/http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/514-17/page](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/514-17/page)

5. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. *Офіційний вісник України*. 2001. № 21. Ст. 920.

6. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / В.І. Борисов, В.Я. Тацій, В.І. Тютюгін та ін.; за ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. 5-те вид., перероб. і доп. Харків: Право, 2015. 528 с.

7. Кваша О. Реалізація права особи на самооборону в контексті захисту основ національної безпеки України. *Історико-правовий часопис*. 2017. №1(9). С. 104-109.

Жушман І.М.,

студент юридичного факультету ДДУВС;

Науковий керівник – Наливайко Л.Р.,

д-р юрид. наук, професор, проректор ДДУВС

РОЗШИРЕННЯ НАТО: ПЕРСПЕКТИВИ ТА НОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

На Бухарестському саміті 2008 р. члени Альянсу погодились, що Грузія та Україна стануть членами НАТО в майбутньому. Саме цей саміт і став відправною точкою України до членства в Альянсі. Розширення НАТО – це можливість, яка надана міжнародною спільнотою Альянсу усім сусіднім країнам. Україна задекларувала у 2017 р. свій курс на НАТО і чітко дотримується послідовності дій у цьому напрямі.

Дослідженість теми українськими вченими, юристами-міжнародниками, істориками є недостатньою, оскільки події знаходяться у постійній динаміці та потребують аналізу підписаних документів, промов, подій у світовій спі-